

Sjezd České pedagogické společnosti, Liberec 21. 3. 2013

Sjezd České pedagogické společnosti se konal dne 21. března 2013 v Liberci na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity, a to jako součást programu 20. výroční konference ČPdS s názvem *Koncepce vzdělávání v současné kurikulární diskusi*. Ze zprávy, kterou přednesl předseda ČPdS doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph. D., vyplynulo, že:

- činnost ČPdS probíhala v osmi pobočkách (Praha, Brno, Olomouc, Ostrava, Zlín, České Budějovice, Liberec, Hradec Králové);
- ke dni sjezdu měla ČPdS 254 registrovaných členů;
- časopis *Pedagogická orientace*, který ČPdS vydává, se řadí mezi nejvýznamnější pedagogické časopisy v České republice,
- ČPdS připravila pro své členy a odbornou veřejnost dvě konference – v Hradci Králové na Pedagogické fakultě UHK ve dnech 28. a 29. 3. 2012 s podtitulem *Gramotnost ve škole* a v Liberci na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické TU ve dnech 21. a 22. 3. 2013 s názvem *Koncepce vzdělávání v současné kurikulární diskusi*;
- jednotlivé pobočky ČPdS pod hlavičkou Společnosti připravily několik desítek odborných akcí, popř. na nich participovaly (konference s mezinárodní účastí, semináře, workshopy atp.);
- ČPdS pro potřeby odborných vyjádření sestavila šestnáct expertních skupin, jejichž členové budou vyzváni k vypracování zprávy ke konkrétnímu problému a na základě jejich doporučení výbor ČPdS zaujme k danému problému odpovídající stanovisko;
- ČPdS byla přidělena řada ISBN pro vydávání neperiodických publikací;
- ČPdS je členem *World Council of Comparative Education Societies* (Světové rady společností srovnávací pedagogiky), zastoupená prof. PhDr. Eliškou Walterovou, CSc., vedoucí sekce Srovnávací pedagogiky při ČPdS.

Vedoucí redaktor časopisu *Pedagogická orientace* doc. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D. M.Ed. přednesl zprávu o činnosti redakce časopisu za uplynulou první polovinu čtyřletého funkčního období (2011–2013). Bylo konstatováno, že časopis se dnes řadí mezi přední vědecké pedagogické časopisy v České republice. O jeho kvalitě svědčí vedle narůstajícího zájmu autorů publikovat v časopisu *Pedagogická orientace* především zařazení do Seznamu recenzo-

vaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, ale dnes již několika mezinárodních databází, konkrétně:

- *ERIH – European Reference Index for the Humanities;*
- *DOAJ – Directory of Open Access Journals;*
- *EBSCO Education Source;*
- *Educational Research Abstracts Online (Taylor & Francis).*

S ohledem na množství odbavovaných kvalitních textů, které nelze všechny s ohledem na rozsah časopisu uveřejnit, předložila redakce návrh na rozšíření počtu vydávaných čísel ze čtyř na šest, přičemž poslední číslo v každém ročníku bude anglické. Vydáváním anglického čísla redakce reaguje na snahu začlenit časopis do dalších světově uznávaných databází.

Podrobnější informace lze získat na webových stránkách: www.ped.muni.cz/pedor.

Významnější diskuse byla vedena nad návrhem změny výše členských příspěvků, a to především v návaznosti na zvýšení periodicity vydávání časopisu *Pedagogická orientace*, který automaticky každý člen ČPdS obdrží. V závěru diskuse účastníci Sjezdu schválili novou výši členských příspěvků, a to 550 Kč pro členy společnosti v zaměstnaneckém poměru a 400 Kč pro studenty v prezenční formě studia a seniory bez zaměstnaneckého poměru.

Jedním z bodů programu bylo představení a schválení nových čestných členů ČPdS, kterými se v souladu se stanovami stali členové České pedagogické společnosti, kteří se významně zasloužili o rozvoj společnosti a některého z oborů pedagogických věd, a to jmenovitě:

prof. Dr. Wolfgang Brezinka
PaedDr. Jiří Haškovec
prof. PhDr. Blahoslav Kraus, CSc.
PhDr. Zdeněk Křivánek, CSc.
doc. PhDr. Eva Opravilová, CSc.
doc. PhDr. Jiří Pelikán, CSc.
prof. PhDr. Jan Průcha, DrSc., Dr. h. c.
doc. PhDr. Chrudoš Vorlíček, CSc.

V závěru byli účastníci sjezdu seznámeni s výsledky voleb volených členů hlavního výboru ČPdS. Členy hlavního výboru se na základě hlasování členské základny stali:

PhDr. Jana Kohnová, Ph.D.	58 hlasů
PaedDr. Marta Rybičková, Ph.D.	56 hlasů
Mgr. Petr Najvar, Ph.D.	56 hlasů
PhDr. Jana Doležalová, Ph.D.	55 hlasů
PhDr. Helena Marinková, Ph.D.	54 hlasy
Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.	53 hlasů
Mgr. Petr Sýkora, Ph.D.	50 hlasů

Členy výboru se rovněž stávají předsedové poboček, zvoleni členskou základnou jednotlivých poboček, a to v tomto složení: PhDr. Michal Zvírotsky, Ph.D. (Praha), doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D. (Brno), PhDr. Vladimíra Kocourková, Ph.D. (Olomouc), Mgr. Miriam Prokešová, Ph.D. (Ostrava), PhDr. Eva Švarcová, Ph.D. (Hradec Králové), Mgr. Oto Dymokurský (Liberec), Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D. (České Budějovice), Mgr. Pavla Andrysová, Ph.D. (Zlín).

Členem hlavního výboru se automaticky stal rovněž vedoucí redaktor *Pedagogické orientace* doc. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D. M.Ed.

Na prvním jednání nového hlavního výboru Společnosti pro volební období 2013–2015 ze dne 25. 4. 2013 bylo zvoleno předsednictvo ČPdS ve složení:

- doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D. – předseda
- PhDr. Jana Kohnová, Ph.D. – místopředsedkyně
- PaedDr. Marta Rybičková, Ph.D. – hospodářka
- PhDr. Vladimíra Kocourková, Ph.D. – tajemnice

Členy revizní komise Společnosti byli zvoleni doc. PaedDr. Petr Franiok, Ph.D., doc. PhDr. Dana Knotová, Ph.D. a doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.

Za své hlavní úkoly pro další období považuje Česká pedagogická společnost dále usilovat o stabilizaci členské základny společnosti, udržet vysokou kvalitu časopisu *Pedagogická orientace* a věnovat zvýšenou pozornost rozvoji a činnosti jednotlivých poboček. Dále za důležité považuje vedení společnosti pokračovat v organizování konferencí na aktuální témata a dalších akcí pod hlavičkou ČPdS, a to včetně podpory akcí v jednotlivých pobočkách. Významným milníkem bude rok 2014, kdy Česká pedagogická společnost slaví 50 let své existence.

Aktuální informace o ČPdS jsou k dispozici na www.cpdscz.cz.

Tomáš Čech
Předseda ČPdS

Zpráva Sekce srovnávací pedagogiky České pedagogické společnosti

V této souhrnné zprávě přinášíme informace o uplynulém tříletém období mezi světovými kongresy srovnávací pedagogiky (2010–2013), a to jak vzhledem k činnosti Světové rady společností srovnávací pedagogiky (WCCES – *World Council of Comparative Education Societies*), tak vzhledem k domácím aktivitám sekce. Průběžné zprávy o činnosti sekce byly prezentovány na výročních konferencích České pedagogické společnosti a předkládány exekutivě WCCES.

V roce 2010 byla publikována zpráva informující o 14. světovém kongresu srovnávací pedagogiky v Istanbulu česky (Walterová, 2010) a anglicky (Černý & Walterová, 2010). V září 2010 byla uspořádána mezinárodní konference *Education Change in the Global Context* s anglickým jednacím jazykem na Pedagogické fakultě UK v Praze.

Zpráva z konference byla publikována v anglickém čísle časopisu *Orbis scholae* (Duschinská & Dvořák, 2010). Celé toto monotematické anglické číslo časopisu (Greger & Najvar, 2010) bylo věnováno tématu vzdělávací změny v kontextu globálních procesů. Obsahovalo referáty významných účastníků konference, studie předních světových komparativistů, recenze a zprávy vztahující se k dané tematice.

Nezanedbatelným přínosem k činnosti sekce jsou srovnávací studie publikované průběžně v odborných časopisech, zejména v časopise *Orbis scholae* a *Pedagogická orientace*. Za připomenutí stojí edice nakladatelství Karolinum *Školní vzdělávání v zahraničí*, v níž vyšly v daném období srovnávací studie školního vzdělávání Velké Británie (Ježková, Dvořák, & Chapman, 2010), Švédska (Ježková et al., 2011) a Ruska (Ježková et al., 2013). Čeští autoři přispěli také do řady mezinárodních srovnávacích publikací. Konkrétní tituly všech výše uvedených kategorií publikací bude obsahovat připravované bibliografie srovnávací pedagogiky, viz níže).

V posledním období se rozvíjejí aktivity zaměřené na bilancování vývoje české srovnávací pedagogiky po roce 1989, zhodnocení současného stavu a reflexe výzev pro perspektivní rozvoj oboru. V Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání byla zpracována *bibliografie* české srovnávací pedagogiky a komparativních titulů zahraničních, obsahujících příspěvky českých autorů či autorů zabývajících se komparacemi českého vzdělávacího systému v letech

1989–2013. Bibliografii vydává Pedagogická fakulta jako součást spisu věnovaného životnímu jubileu autorky této zprávy (Ježková, 2013). Zásadní význam a podnětem pro další diskusi by měla být odborná kniha *Srovnávací pedagogika: Proměny a výzvy* (Greger, 2013), obsahující hodnotící a analytické studie významných českých komparativistů. Odborná recenze knihy bude také publikována.

Identický název jako uvedená publikace nese odborné kolokvium srovnávací pedagogiky konané v září 2013 na Pedagogické fakultě UK v Praze. Je zaměřeno na kritickou reflexi vývoje a stavu srovnávací pedagogiky v kontextu globálních proměn a perspektiv rozvoje. Součástí kolokvia je kulatý stůl, věnovaný problémům výuky srovnávací pedagogiky na českých vysokých školách. V roce 2013 bylo provedeno mj. *expertní šetření* vztahující se k výuce srovnávací pedagogiky. V současné době se zpracovávají výsledky a připravuje výzkumná zpráva, která bude předložena k publikaci v tomto časopise. Předběžné výsledky mapování stavu výuky srovnávací pedagogiky u nás dokládají, že výuka potřebuje nové impulzy, institucionální podporu a systematictější přístup k zavádění do programů oborového studia pedagogiky a zejména do studia učitelství.

Nejvýznamnější událostí v posledním roce uvedeného období bylo konání 15. Světového kongresu srovnávací pedagogiky. Kongres pod názvem *New times, new voices. Comparative perspectives for education* se konal ve dnech 23.–28. června 2013 v Buenos Aires, hlavním městě Argentiny. Kongresu se zúčastnilo 984 odborníků z 80 zemí světa. Tentokrát početní převahu měli účastníci z Latinské Ameriky a Karibiku (54 %). Nižší než na předchozích kongresech bylo zastoupení komparativistů z Evropy (14 %), Severní Ameriky (14 %) a Asie (10 %), zbývajících 6 % připadá na Afriku a Oceánii. Čtvrtina všech účastníků byla z hostitelské země. Složení účastníků ovlivnilo jednací jazyky kongresu, netradičně byly čtyři, kromě angličtiny také španělština, francouzština a portugalská vzhledem k početné skupině účastníků z Brazílie. Jednání probíhalo v plénu, sekcích a diskuzních panelech. Novinkou byly plenární tzv. *highlighted panels*, zaměřené na klíčové problémy globalizované srovnávací pedagogiky objasňované účastníky panelu z různých aspektů a vzdělávacích kontextů. Dominujícím konceptem byla *globalizace*, její důsledky a vliv na vzdělávací systémy a celoživotní učení. Plenární jednání byla zaměřena zejména na teoretické a metodologické problémy srovnávací pedagogiky a analýzy fenoménu globalizace na různých úrovních vzdělávacích systémů. Pozornost vzbudil panel (M. Bray et al.) věnovaný revizi

Delorovy zprávy *Učení je skryté bohatství* (1996), která byla v 90. letech u nás jedním z teoretických východisek transformace vzdělávání, považovaná za světovou chartu vzdělávání pro 21. století a paradigmatický rámec pro celoživotní učení. Mezi jejími limity sílící kritické hlasy uvádějí zejména *eurocentrismus*, neoslovující vzdělávání v zemích světového „Jihu“, obtížná implementace do praxe jako důsledek jistého utopismu vizí a příliš obecný rámec vzdálený reálné vzdělávací praxi, včetně rámce kurikulárního. Bylo shodně konstatováno, jak v panelu, tak v navazujících sekcích, že kurikulum vyžaduje globální dimenzi a definici globálních cílů, transformovatelných však diverzifikovaně a vyváženě do národních kurikulárních konstruktů. Obtíže spojené s dosahováním žádoucí rovnováhy mezi globálním, národním a lokálním kurikulem jsou považovány za jeden z podstatných problémů revize Delorovy zprávy. Další důrazy jsou položeny na měnící se role, status a neo-profesionalismus učitelů, kteří se musí vyrovnávat s pluralitou současného světa a potřebou rozvinutých dovedností sociálních, interkulturních i s vlivem informačních technologií, které mění prostředí učení. Podstatnými, dosud pomíjenými atributy je *učení se vyrovnávat se (to cope) s hrozbami, nejistotami a riziky* současného světa i *učení se, jak sdílet sociální sítě*. Silná je potřeba vytvořit humanistickou protiváhu ekonomicky a technologicky prosazovaného vzdělávání podporovaného některými nadnárodními organizacemi, zejména pak Světovou bankou a regionálními ekonomickými uskupeními. Pracovní skupina připravuje nový klíčový dokument UNESCO, který by měl být v příštím roce postoupen do širší mezinárodní diskuse a v roce 2015 se předpokládá přijetí nového, realističtějšího a výstižnějšího dokumentu, reflektujícího krizi dosud dominujícího modelu rozvoje s výhledem dlouhodobé perspektivy vzdělávání a učení. Pracovní skupina si je vědoma obtížnosti takového úkolu, diskuse poukázala na úskalí tvorby dokumentu relevantního pro celý svět v situaci krize a nerovnoměrné rozvinutosti vzdělávání, nejednotné implementace vzdělávacích reforem sledujících odlišné politické cíle a reflektujících rozdílné ideologie. Obrana veřejného vzdělávání prolínala jednání kongresu. Jeví se jako velmi aktuální také problematika privatizace vzdělávacích služeb, tzv. *shadowing*, tj. soukromé doučování, které posiluje sociální nespravedlivost v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání na vyšších stupních. Důsledky finanční krize a neoliberalní politiky vlád se projevují i ve srovnávací pedagogice, podobně jako v dalších sociálně kritických oborech. Je ohrožena svoboda bádání, hrozí závislost badatelů na politicky akceptovaných typech analýzy. Mezi mezinárodními srovnávacími studiemi, kterým se dostává značné kritiky, nechybí ani šetření PISA.

Konceptualizace nové reality vzdělávání v globálním kontextu a rozvíjení alternativních teorií a metodologií jejího výzkumu je ohniskem dalšího rozvoje srovnávacích pedagogických výzkumů reflektujících interakce globálních procesů a sil s lokálními strukturami, procesy a sociálními subsystemy. Značný zájem vyvolala diskuse o limitech a alternativách neo-institucionální teorie světové kultury. Účastníci panelu, Jürgen Schriewer, Gita Steiner-Khamsi, Barbara Schulte a Julia Resnik tvoří jádro skupiny komparativistů, kteří uznávají tuto dlouhodobě rozvíjenou teorii a hledají možnosti explanací v analýzách lokálních modifikací. Základní charakteristikou jejich výzkumného přístupu jsou sociokonstruktivistické projekty světové společnosti jako fenoménu kognitivní, symbolické povahy a interpretace difusních procesů, které mají silně akcelerační tendenci. Ve svých výzkumech dospívá tato skupina k daleko složitějšímu obrazu světové kultury a jemnějším analýzám školní reality v čase a místě s odkazy na dilemata vzájemných vztahů globálního a lokálního, protikladných procesů nadnárodní integrace versus prohlubující se vnitřní diverzity. Autoři panelu dokládají existenci více světových kultur s potencialitami vzájemné tranzice, čímž lze vysvětlovat trend světové izomorfie, což ilustrují konkrétními analýzami vzdělávacích reforem a jejich důsledků.

Podnětné pro kritickou reflexi a rozvoj české srovnávací pedagogiky byla nejen plenární jednání, ale také jednání v tematických sekcích, které ovšem nebylo možno všechny absolvovat. Celkem bylo realizováno 300 dílčích, paralelně probíhajících jednání, která byla rozdělena tematicky do 12 sekcí: (1) Nové teoretické a metodologické přístupy ve SP; (2) SP v rozvojových zemích Jihu; (3) Nové perspektivy vzdělávání na úrovni státu, vztah globální a lokální úrovně; (4) Role aktérů a nové scénáře; (5) Nové výzvy pro veřejné vzdělávání; (6) Internacionalizace vzdělávání, akademické přístupy a veřejná politika; (7) Diverzita a nové formy demokratizace vzdělávání; (8) Hlasy univerzitních skupin; (9) Nová éra pro kurikulum; (10) Vzdělávání v situaci konfliktu a nejistoty; (11) Vzdělávání dospělých, celoživotní a neformální učení; (12) Nové formy komunikace v digitálním věku.

Kongresu se za českou sekci srovnávací pedagogiky zúčastnili pouze dva pracovníci z ÚVRV. Eliška Walterová se aktivně účastnila sekce 3. a přednesla referát *Re-reading educational policy in transformed post-socialist Central European countries* se zaměřením na měnící se roli státu a kritickou analýzu vzdělávací politiky s identifikací „hlasů“ usilujících o redefinici cílů, mechanismů a nástrojů vzdělávací politiky. Prezentace vyvolala diskusi o roli státu a nadnárodních institucí EU ve vzdělávací politice a ve vzrůstající diverzitě

vzdělávacích systémů zemí, které zahájily transformaci v obdobné situaci a podobnosti vzdělávacích modelů. Příspěvek zaujal nepochybně i proto, že dané země jsou v současnosti spíše na okraji zájmu srovnávací a mezinárodní pedagogiky a znalost vzdělávacího kontextu v odborné komparativní komunitě není příliš hluboká. V sekci 9., zaměřené na problematiku kurikula, vystoupil s příspěvkem Dominik Dvořák, který se věnoval analýze historických institucionálních a kurikulárních vlivů na výsledky českých žáků v oblasti čtenářské gramotnosti ve středoevropské perspektivě. Účastníci sekce reagovali v diskusi na rozdílné přijetí výsledků šetření PISA v Německu a v České republice a diskutovali o relevanci koncepce mezinárodních šetření pro národní vzdělávací politiky a jejich perspektivy.

Pro čtenáře s hlubším zájmem o srovnávací pedagogiku připravují oba zmínění účastníci kongresu publikaci rozsáhlejší zprávy. Současně lze odkázat na webovou stránku kongresu www.wcces2013.com, kde se lze blíže seznámit s obsahem jednání a jeho protagonisty v sekci abstraktů.

V rámci konference proběhla, jak je zvykem, řada zajímavých neformálních setkání a diskusí, které přispěly k obohacení odborné i kulturní zkušenosti.

Vzhledem k tomu, že zasedání konference probíhalo v prostorách Ekonomické fakulty, kde běžela výuka, měli účastníci možnost pozorovat prostředí, kulturu a všední život na Univerzitě Buenos Aires. Bohužel, organizátorům se nepodařilo zajistit návštěvy škol, které bývají součástí doprovodného programu. Avšak vzhledem ke značné vzdálenosti od ubytování k místu jednání přišli účastníci více do kontaktu s hostitelským městem, rytmem jeho života a kulturou všedních dnů. Argentina, alespoň z pohledu života v metropoli, se jeví jako země vysoce kulturní, prudce se rozvíjející a aspirující na roli perspektivního regionálního i významného globálního hráče.

Kongresu předcházelo celodenní zasedání exekutivy WCCES, na němž bylo zhodnoceno tříleté období mezi kongresy a projednána pracovní agenda. Organizátoři kongresu ze *Sociedad Argentina de Estudios Comparados en Educación* ve své prezentaci představili programovou koncepci a logistiku celého kongresu. V agendě exekutivy byly zařazeny zprávy odstupujícího prezidenta Win On Lee a nové, výrazné osobnosti generální sekretářky Diane Napier, dále zpráva o finančním auditu odstupujícího pokladníka Davida Turnera. Projednány byly zprávy deseti stálých výborů, z nichž za zmínku stojí např. to, že se připravuje *Etický kodex srovnávací a mezinárodní pedagogiky* a posiluje se *spolupráce s UNESCO*, jehož asociovaným členem je WCCES od roku

1972. Přehled činnosti naší sekce, přeložený autorkou této zprávy, byl přijat s konstatováním, že členská společnost z ČR udržuje aktivně pravidelný kontakt s exekutivou, poskytuje aktuální informace a platí vzorně příspěvky, což u některých členských společností není úplně samozřejmé.

Důležitým bodem jednání byla volba nového prezidenta WCCES a zajištění regulérnosti volby. V tajné volbě na zvláštním zasedání 25. 6. byl zvolen profesor *Carlos Torres* z University California, Los Angeles. Jeho jméno není u nás neznámé, jeho práce jsou citované, patří ke světově uznávaným komparativistům. Ve svém inauguračním projevu zdůraznil význam a perspektivní potřebu rozvíjet srovnávací pedagogiku jako obor globálního významu a vyslovil některé své programové záměry, mezi jinými získání dalších členských asociací do WCCES, zakládání společností srovnávací pedagogiky tam, kde ještě nejsou utvořeny, a vyslovil přání vytvořit společný publikační výstup s regulérní účastí všech členských asociací.

Pro konání příštího světového kongresu v roce 2016 byla vybrána Univerzita Beijing v Pekingu a jako hlavní organizátor Čínská společnost srovnávací pedagogiky. Bylo by jistě zajímavé a přínosné, kdyby se příštího kongresu mohlo zúčastnit více českých komparativistů.

Eliška Walterová
Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta,
Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání

Literatura

- Černý, K., & Walterová, E. (2010). World congress of comparative education, Istanbul (2010). *Orbis scholae*, 4(2), 159–162.
- Duschinská, K., & Dvořák, D. (2010). Education change in the global context. *Orbis scholae*, 4(2), 149–152.
- Greger, D. (Ed.). (2013). *Srovnávací pedagogika: Proměny a výzvy*. Praha: Pedagogická fakulta UK.
- Greger, D., & Najvar, P. (Eds.). (2010). Education change in the global context [Monotematické číslo]. *Orbis scholae*, 4(2).
- Ježková, V. (Ed.). (2013). *Kaleidoskop srovnávací pedagogiky*. Praha: Pedagogická fakulta UK.
- Ježková, V., Dvořák, D., & Chapman, C. (2010). *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. Praha: Karolinum.
- Ježková, V., Dvořák, D., Greger D., & Daun, C. (2011). *Školní vzdělávání ve Švédsku*. Praha: Karolinum.

Ježková, V., Walterová, E., Abankina, T., & Abankina, I. (2013). *Školní vzdělávání v Ruské federaci*. Praha: Karolinum.

Učení je skryté bohatství. (1997). Praha: UIV.

Walterová, E. (2010). Zpráva Sekce srovnávací pedagogiky České pedagogické společnosti. *Pedagogická orientace*, 20(3), 101–104.

Zpráva z letního semináře Summer literacy institute 2013 Boston university

Promyšleně rozvíjená čtenářská gramotnost v rámci procesu vzdělávání na školách vyplývá z aktuálních potřeb moderní společnosti, v níž dovednost porozumět psanému textu, přemýšlení o něm a jeho používání pro dosažení určitých cílů jsou základem úspěšného života každého jedince i celé společnosti. Touto problematikou se ve Spojených státech amerických zabývá organizace *Donald D. Durrell reading and writing clinic Boston university*, specializující se na pomoc studentům s problémy se čtením a psaním.

Klinika společně s Pedagogickou fakultou Bostonské univerzity pořádá každoročně od roku 2009 týdenní seminář s názvem *Summer literacy institute*, orientující se na řešení aktuálních problémů v oblasti dětské čtenářské gramotnosti. Letního semináře se na pozvání účastní učitelé a výzkumní pracovníci zaměřující se na danou problematiku. Tento rok měla poprvé svého zástupce také Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity.

Letošní ročník s názvem *Combining evidence-based reading instruction, new technologies, and children's and young adult literature to support student achievement* vedl profesor Lee Indrisano z Bostonské univerzity. Cílem setkání odborníků bylo především představení edukačních metod čtení založených na důkazech, tzv. *evidence-based reading instruction*¹ a moderních technologií na podporu čtenářské gramotnosti ve výuce. Účastníci semináře

¹ *Evidence-based reading instruction* (výuka čtení založená na důkazech) je konkrétní program nebo soubor instruktážních postupů, který by měl být spolehlivým nástrojem, pokud je používán pro určenou skupinu žáků, k dosažení úspěchu ve čtení (viz Johns et al., 2002). Termín vychází z pojmů: výzkum a edukace založená na důkazech (*EBR – evidence-based research* a *EBE – evidence-based education*). Hnutí EBR/EBE se vyznačuje kritikou tradičního pedagogického výzkumu s ambicí aplikovat výzkumné metody na poli vzdělávání z oblasti přírodních věd a medicíny. Více o této problematice např.: Mareš (2009) a Štech (2009, 2011).

se dále seznamovali s literaturou pro děti a mládež, vše s cílem podpořit úspěšné plnění vzdělávacích standardů, tzv. *Common Core State Standards*² (dále jen *CCSS*) platných ve Spojených státech amerických.

Setkání se konalo v městě Wakefield, stát Massachusetts. K předním referujícím náležel profesor P. David Pearson z University of California, Berkeley, známý v Evropě především jako zakládající redaktor odborné publikace *Handbook of reading research*. Ve své prezentaci *Meeting the challenges to effective reading comprehension in the Common core: Complex text, close reading, and disciplinary learning* kladl důraz na pravidelnou výuku tzv. pečlivého čtení,³ na komplexnost čteného textu a na organizovanost vyučování při rozvíjení čtenářské gramotnosti. Pearson jako člen výboru CCSS vyzdvihl důležitost plnění současných amerických vzdělávacích standardů a porovnával je s programy Národní agentury pro evropské vzdělávací programy (NAEP). Další diskutované téma bylo věnované výuce čtení s porozuměním online cestou, prostřednictvím dotazování, dialogu a spolupráce (přednášela paní Julie Coiro z University of Rhode Island). Referující účastníci semináře se dále věnovali problematice digitálních textů, otázkám relevantního výběru knih vhodných pro děti a mládež. Přehledně byly prezentovány aktuální výsledky výzkumů zabývajících se čtenářskou gramotností na území USA.

Na přednáškový blok navazovala práce skupin rozdělených podle jednotlivých stupňů školního vzdělávání, workshopy a diskuze zúčastněných, přínosné možností výměny zkušeností napříč světadíly.

Je třeba konstatovat, že účast na letním semináři *Summer literacy institute 2013* Bostonské univerzity poskytla prostor a příležitost pro zajímavá setkání bezmála stovky posluchačů. Na území Spojených států amerických je seminář považován za jeden z nejlepších v daném oboru a lze jej české odborné společnosti doporučit. Prezentuje současné výzkumy oblasti čtenářské

² Vzdělávací standardy *Common Core State Standards* jsou platné ve 45 státech USA. Informují o tom, co se očekává po studentech v jednotlivých úrovních studia. Jsou rozděleny do dvou oblastí – *Mathematics standards* (matematické standardy) a *English language arts standards* (standardy anglického jazyka v souvislosti s výukou literatury jakožto uměleckého předmětu). Viz *National governors association center for best practices, Council of chief state school officers* (2010).

³ Pečlivé čtení (*close reading*) pochází z anglo-amerického směru nová kritika (*new criticism*) 20.–50. let 20. století. Pojem zavedl I. A. Richards a W. Empson. Tato technika je založená na pomalém a soustředěném čtení vedoucím k rozpoznání textu a jeho kontextu. Viz North (2013).

gramotnosti, nabízí nejnovější poznatky a poskytuje praktickou oporu pro učitele základních, středních, ale i vysokých škol. Účastnický poplatek na semináři je bohužel vyšší, vše je však kompenzováno vysokým standardem a velkým přínosem pro odborný růst jak v teoretickém, praktickém, tak i výzkumném poli dané problematiky.

*Pavla Sýkorová
Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta,
Katedra pedagogiky*

Literatura

- Johns, J. L. et. al. (2002). *What is evidence-based reading instruction?* Newark, DE: International Reading Association. Dostupné z <http://www.reading.org>
- Mareš, J. (2009). Edukace založená na důkazech: inspirace pro pedagogický výzkum i školní praxi. *Pedagogika*, 59(3), 232–258.
- North, J. (2013). *What's "new critical" about "close reading"?: I. A. Richards and his new critical reception.* Dostupné z http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/new_literary_history/v044/44.1.north.pdf
- National Governors Association Center for Best Practices, Council of Chief State School Officers. (2010). *Common Core State Standards (insert specific content area if you are using only one).* Dostupné z <http://www.corestandards.org>
- Štech, S. (2009). Edukace založená na důkazech. Magická víra v pedagogickou účinnost? In J. Ferencová (Ed.), *Rozvoj a perspektívy pedagogiky a vzdelávania učiteľ'ov*. Prešov: Metodicko pedagogické centrum v Bratislavě, alokované pracovisko v Prešove.
- Štech, S. (2011). PISA – nástroj vzdělávací politiky nebo výzkumná metoda? *Orbis scholae*, 5(1), 123–133.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte nám informovat vás o výzvě k připravovanému monotematickému číslu **Sociálních studií** pro rok 2014 s pracovním titulem:

CIZINCI A NAŠINCI MEZI ŠKOLOU A KAŽDODENNOSTÍ

Téma vzdělávání dětí ze sociálně či kulturně znevýhodněného prostředí je v české sociální vědě důkladně prozkoumané, solidně popsané, avšak nedostatečně *analyticky* zpracované. Připravované číslo má ambici svým dílem posílit právě deficitní stránku výzkumu vzdělávání dětí z prostředí, kterému se běžně říká „menšinové“ a které pro nás znamená rodiny přistěhovalecké, jiných než českých národností a etnicky definovaných skupin, zejména Romů. Přiblížit se tomuto cíli chceme dvojím způsobem:

1) Zaměřením na **širší kontext** problému základního vzdělávání, nikoli pouze na školní prostředí, osnovy, způsoby výuky nebo vzdělávací politiky, i když ani tyto okolnosti v žádném případě nevylučujeme jako relevantní součásti nabídnutých příspěvků. Chceme představit dané téma zejména v kontextu zkušenosti dětí (žáků a žákyň) v jejich rodinném a širším každodenním prostředí, vlivu médií, jazykových kompetencí, socializace a utváření identit a zájmů v raném věku, povahy urbánního prostoru a prostředí, apod. Zkoumán může být nyní i vliv intervence sociálněvědeckých výzkumů (tj. neustálého zkoumání) v příslušném prostředí.

2) Důrazem na **teoreticky a konceptuálně důkladně založené analýzy**, které – právě na takovém základě – dokážou postihnout jemné a na první pohled nesnadno postřehnutelné souvislosti, jež ovlivňují vztah ke škole a vzdělání, životní a vzdělávací ambice, zkušenosti a vztahy zkoumaných dětí mezi sebou i k prostředí, v němž vyrůstají. Neklademe přitom žádné podmínky ohledně paradigmatického zaměření analytických perspektiv: vítáme příspěvky psychologizující, založené na etnografickém výzkumu nebo analýze statistických dat, pojednání zpracovaná ve funkcionální, kulturní, interakcionistické či jiné analytické perspektivě, statě teoretické povahy, případové studie, mezinárodní komparativní analýzy atd.

V **abstraktu** o rozsahu **300 - 500 slov** uveďte základní ideu (argument) nabízeného nebo připravovaného textu, charakteristiku analytické perspektivy (metody, paradigmatu,...), v níž bude téma zpracováno, stručné představení obsahu příspěvku a klíčová slova textu. Abstrakty přijímáme do **30. 11. 2013**. Hotové texty pak do **28. 2. 2014**. Obojí na emailové adrese: socstud@fss.muni.cz. Po dohodě akceptujeme i texty neavizované předem zasláním abstraktu. Konečná publikace bude závislá na výsledcích recenzního řízení a rozhodnutí editorů.

Na vaše příspěvky se těší

Michal Nekorjak, Adéla Suralová a Jana Obrovská

SOCIÁLNÍ STUDIA

 SOCIÁLNÍ
STUDIA

Náboženství
v laboratoři

2/2013
ročník X

Sociální studia jsou odborným recenzovaným časopisem vydávaným Katedrou sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Cílem časopisu je především zpřístupňovat nové pohledy a témata v rámci sociálně-vědného výzkumu a humanitních studií. Jednotlivá čísla jsou monotematicky zaměřena, dáváme však prostor i kvalitním příspěvkům, jež se nevztahují k tématu aktuálního čísla. Sociální studia vycházejí jako čtvrtletník.

z obsahu posledního čísla

STUDIA PAEDAGOGICA

ročník 18 / číslo 2-3 / rok 2013

Dobro a zlo ve výchově

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Martin Strouhal:
K filosofickým předpokladům hledání výchovy
k autenticitě

Radim Brázda:
Periodická soustava základních morálních prvků

Roman Švaříček:
Konec pedagogiky: kritický esej

Lars Fonseca:
„Všichni vědí, že opisovat se nemá, ale stejně
to každý dělá.“

Jana Vrbová:
„Co mi ve škole vadí víc, podvádění či klamání?“

Monika Punová:
Podpora resilience ve vzdělávání

Eva Machů:
Radosti a trápení nadaných dětí

Steinunn Helga Lárusdóttir:
Role výchovy a vzdělávání v procesu
utváření morálního přístupu k vedení

Studia paedagogica

Časopis Studia paedagogica přináší původní příspěvky týkající se vzdělávání, výchovy a učení ve všech sférách života společnosti. Jde o stati teoretického, ale především empirického charakteru – cílem časopisu je publikovat výsledky výzkumů realizovaných na českých i zahraničních vědeckých pracovištích. Klademe důraz na původnost a originalitu publikovaných výzkumů, přičemž vytváříme prostor jak pro etablované odborníky, tak pro začínající autory v počátečních fázích akademické dráhy. Těm nabízíme možnost publikovat v sekci Studentské práce a intenzivní lektorskou podporu při přípravě textu.

Časopis Studia paedagogica je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR (Rada pro výzkum, vývoj a inovace) a do mezinárodních vědeckých databází EBSCO, CEJSH, JournalSeek, NewJour, PKP a Ulrich's Periodicals Directory.

www.studiapaedagogica.cz